

Naročnina

Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 Din

SLOVENECEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2050, upravnistva št. 2325

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 v Cerkovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po 250, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
v pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Brez sporazuma ne gre

Zagrebske »Novosti«, ideološko glasilo KDK, razpravljajo v svoji včerajšnji številki o potrebi in izvedljivosti revizije ustave ter konstatirajo, da je revizija ustave mogoča, toda le težko izvedljiva. Da namreč sploh pride do revizije ustave, se morajo za njo izreči tri petine vseh poslancev, to je 189 poslancev, ki se morajo vrhu tega popolnoma spoznameti, katere točke ustave se naj izpremenijo in kako se naj glasi nova ustava. Pravilno konstatirajo nadalje »Novosti«, da bi pa štela vsa KDK, tudi če bi vstopili v njo SLS, JMO in zemljoradniki komaj 130 poslancev, torej mnogo premalo. Zato je mogoča revizija ustave le, če se izreče za njo tudi močna skupina srbijanskih poslancev. S tem pa priznavajo tudi »Novosti«, čeprav morda nehoti, da je tudi revizija ustave mogoča le, če se doseže sporazum med Hrvati in Srbi. In sicer ne slučajen sporazum, ki bi bil le fiktivne prirode, temveč globok in dalekosežen sporazum, ker samo tak jamči, da bo revizija ustave izvedena gladko in brez nevarnosti za državo. Garancija take izvedbe revizije pa je conditio sine qua non.

Ce so torej »Novosti« in z njimi KDK za revizijo ustave, potem morajo biti logično tudi za sporazum. Z drugimi besedami pa se pravi to, da mora tudi Zagreb računati z razpoloženjem Belgrada in temu primerno urediti tudi svojo taktiko. Žal pa zagrebški tisk do tega spoznanja še ni prišel in zato vidimo dan na dan, kako zagrebški tisk skoraj z naslodo podčrtuje vse, kar loči Zagreb od Belgrada in zamlčuje vse, kar oba združuje. Nekateri listi pa gredo še dalje in pišejo samo stvari, ki morajo roditi v Belgradu slabo kri in povečati že itak nevarno napeto nasprotje. Tako more omalovaževati preboj solunske fronte samo list, ki noče sporazuma, kateremu je boj med Hrvati in Srbi cilj. In v vrstah KDK se najdejo tudi takšni ljudje.

Jasno pa je nadalje tudi, da treba postaviti za ustvaritev sporazuma le takšne zahteve, ki so sprejemljive. Če je bila z 20. junijem ustvarjena nad vse težka atmosfera, potem ne gre to atmosfero s pretiranimi in neumestnimi zahtevami še povečavati. Neumestna zahteva pa je n. pr. zahteva po takojšnjem razpustu skupščine. Tudi če bi bila ta zahteva izvedena, vendar ni nikjer nobene garancije, da bo potem sporazum tudi izveden. Nasprotno je verjetno, da bodo srbijanske stranke tudi po novih volitvah ohranile v glavnem svoje posestno stanje in da bi KDK z vsemi ostalimi prečanskimi strankami tudi v najboljšem slučaju zbrala le 150 poslancev. To pa je za revizijo ustave premalo. Ali pa naj se potem volitve ponavljajo tako dolgo, da pride KDK do kvalificirane večine? Kaj pa, če pričinja KDK nazadovati, kar je tudi mogoče?

Volitve imajo smisel le, kadar je z njimi postavljen narod pred jasno vprašanje. V sedanjem trenutku pa takega vprašanja ni, oziroma še ni stiliziran. Do njegove stilizacije pa ne more priti prej, dokler KDK ne pove čisto konkretno svojih zahtev in dokle ni Belgrad nanje odgovoril. Danes pa Zagreb o tem noče niti slišati in se noče s srbijanskimi politiki niti razgovarjati. Afekt je Zagrebu še vedno argument. Afekt pa rodi le slabe politike in nesoglasje.

In še nekaj. Vsa naša notranja politična zgodovina zadnjih let je dokazala, da ni mogoče spraviti ne Zagreba in ne Belgrada na kolena, ker sta tako Zagreb kot Belgrad dovolj močna, da odklonita vse, kar ne odgovarja njunim interesom. Treba pa je, da postane oba tudi tako močna, da moreta eden drugemu ustreči in da hočeta to tudi storiti in potem bo na mah ustvarjena ne samo atmosfera za pogajanja, temveč tudi sporazum sam. Še vedno je res, da je za nas vse najboljše, če živimo skupaj. In tudi revizija ustave ima samo en namen, da nas čim bolj združi. Ta pa je brez sporazuma nemogoča in zato je sporazum prvo delo za revizijo.

Diplomati pri Šumenkoviču

r Belgrad, 12. okt. (Tel. Slov.) Zastopnika zunanjega ministra g. dr. Šumenkoviča so obiskali številni diplomatski zastopniki. Med drugimi so ga obiskali italijanski poslanik g. Galli, ameriški poslanik g. Prince, romunski poslanec g. Filodor in bolgarski poslanik g. Vakarevski. Vsi ti zastopniki tujih držav so se zanimali srečnem izhodu pogajanj z g. Venizelosom, ki so izražali svoje zadovoljstvo nad tem dejstvom, ki je najboljše jamstvo za mir na Balkanu.

Parlament začel z delom

r Belgrad, 12. okt. (Tel. Slov.) Narodna skupščina se je danes sestala na sejo, da se pred pričetkom rednega zasedanja, ki bo pričelo 20. oktobra, sprejme tiste zakonske predloge, ki so bili v odboru že sprejeti. Narodna skupščina bo te predloge vsekakor sprejela že do 20. oktobra. V glavnem je bilo med poslanci opaziti čvrsto voljo za delo. Poslanci, ki so se vrnili iz svojih okrajev, govorijo o tem, da je ljudstvo sito neprestanih kriz in da zahteva od svojih poslancev čim intenzivnejšega dela, posebno na gospodarskih zakonih, to je na zakonih, ki naj pomagajo, da se reši težka gospodarska kriza. V to svrhu so že poslanci svojim klubom predložili številne prošnje in poročila o ljudskih potrebah. V splošnem je ljudstvo precej zadovoljno radi dobre letine. Edino v Dalmaciji, Hercegovini in Črni gori je bila letina, kakor običajno, zelo slaba. Zato bo morala vlada čimpreje storiti potrebne korake, da se tem krajem zagotovi morebitna potrebna podpora. Predsednik vlade je že imel v ta namen več sestankov z ministri. Na teh sestankih se je razpravljalo o podporah tem krajem. Poleg tega pa vlada razpravlja o potrebnih zakonih, ki jih bo morala v skupščini sprejeti še pred sprejetjem proračuna.

Mnogo se govori o novem skupščinskem predsedstvu. Dosedanji predsednik Perić je namreč kljub temu, da uživa polno zaupanje vseh koaliranih strank, to je ogromne večine narodne skupščine, zaprosil, da se njegova kandidatura več ne postavlja, ker želi oditi na odmor. Radi tega se posebno v radikalnih krogih mnogo razpravlja o njegovem nasledniku. Govori se, da bi mogel priti na to mesto bivši minister za vere Dragoljub Obradović ali pa pravosodni minister Vujičić. Vendar pa odločitev ni padla.

Demokrati, ki so zastopani v podpredsedstvu, bodo pustili svoje dosedanje zastopnike. Ravnotako najbrže ne bo prišlo do sprememb pri tajnikih. Kot večinski kandidat za prvega tajnika bo zopet poslanec Bedjanić, s čigar delovanjem so vsi zadovoljni in hvalijo njegovo marljivost in objektivnost v skupščinskem delu.

O sporu z Zagrebom se mnogo ne razpravlja. Misli se, da mora tudi v Zagrebu preiti ali slej prevladati pomirljiva struja. Vladna večina je že dosedaj dala dokaze za pomirljivo in miroljubno politiko. Zato se misli, da napor Pribičevića in njegovih tovarišev, da stalno zaostrujejo spor, ne bodo imeli več dolge uspeha in da bo tudi med hrvatskimi zastopniki prišla do izraza pomirljivost in želja po popolnem sporazumu, kar je diktat narodnih, splošno-narodnih in državnih potreb.

Belgrajska javnost še vedno komentira srečni izhod pogajanj z Venizelosom. Protokol, ki je bil podpisan, se bo objavil po Marinkovičevi vrnitvi, ki ga pričakujejo za jutri. Po vestih iz Pariza je snoči odpotoval in bo jutri v Belgradu.

Prva seja skupščine v najlepšem redu

r Belgrad, 12. okt. (Tel. Slov.) Seja narodne skupščine je bila precej kratka, v splošnem mirna, v kolikor niso zemljoradniki, posebno Čeda Kokanović, delali nemirov in protestirali. Najprej so se prečiteli razni predlogi in interpelacije. Med drugim se je prečitela interpelacija soc. poslanca Petejana ter njegova interpelacija na pravosodnega ministra o amnestiji Januša Golea. Interpelacije so se poslane odgovornim ministrom. Dalje se je javilo, da sta zunanji in trgovinski minister predložila sledeče pogodbe: trgovinske pogodbe 1. z Albanijo, sklenjeno 22. julija 1926, 2. z Egiptom od 5. maja 1927, 3. z Estonijo od februarja 1928, 4. z Letonijo od 11. junija 1928. Skupščina je nujnost predlogov sprejela.

Poslanec Gjoka Petković in Arangel Nikodijević sta podala z ozirom na predvolivni sporazum ostavki. Na njuni mesti preideta Dragiša Joksimović in Vlada Ristić.

Nato se je sprejela nujnost predloga poslanca Zebota in tovarišev za nujno pomoč krajem, ki so bili poškodovani po naravnih neizodah, zlasti po toči. Zemljoradnik Lazić je vprašal predsednika, zakaj ni dokončal dela odbor za zakon o likvidaciji kmetijskih dolgov. Predsedujoči Kujundžić je odgovoril, da je predsedstvo zahtevalo, da odbor delo nadaljuje, da pa tega ni storil.

Nadalje so govorili: poslanec Kokanović, Lazić in Šavljčić (zemlj.). Posebno Kokanović je bil oster in je zahteval, da skupščina dela tudi v nedeljo. Napadel je g. dr. Korošca, zakaj se ne zavzame za delo. Radi tega je bil ponovno ukorjen od predsednika, ki je odgovoril, da je imel g. dr. Korošec z g. Jovanovićem sestanek, na katerem je prišlo do popolnega sporazuma.

Nato je bil kratek odmor in se je za volitev odbora za proučevanje trgovinskih pogodb dosegel sporazum. Od Jugoslovanskega kluba so v tem odboru poslanci gg. Jerić,

Škulj in Zebot. Odbor se je takoj konstituiral. Predsednik je Vasa Jovanović, podpredsednik Milojević, tajnik Behmen. Po odmoru je podpredsednik zaključil sejo. Prihodnja seja bo 17. oktobra. Na dnevnem redu so sledeči zakoni: čerkovni, menični, begluški in zakona o državnih pravniki in advokatih.

Ministrski svet je imel danes dopoldne kratko sejo, na kateri se je razpravljalo o novem dnevnem redu prihodnje skupščinske seje. Sklenilo se je, da se bo vršila 17. oktobra, kakor je po poslovniku predpisano v svrhu razdelitve posameznih zakonov. Sklenilo se je dalje, da se postavijo na dnevni red zakoni o čehih, menih, državnih pravniki in odvetnikih. Po seji ministrskega sveta je imel predsednik vlade g. dr. Korošec daljši sestanek s predsednikom radikalnega kluba g. Vukičevićem. Pri tej priliki se je govorilo o sestavi novega skupščinskega predsedstva. Nadalje je g. predsednik vlade dolgo razpravljajal s pravosodnim ministrom g. Vujičićem. Z ozirom na ta sestanek so se razširile vesti, da je g. Vujičić najresnejši kandidat za skupščinskega predsednika. Ta vest se še ni potrdila. Radikali niso zavzeli končnoveljavnega stališča.

Skupščina naj hitro dela

r Belgrad, 12. okt. (Tel. Slov.) Demokratiški klub je imel popoldne dolgo sejo, na kateri je razpravljajal o delu v skupščini. Vsi govorniki so zahtevali, da se mora delati čim uspešnejše in da se mora narediti čim več. Posebno, da je treba čimpreje sprejeti zakon o razdolžitvi kmetov. Poleg tega se je govorilo o spopolnitvi skupščinskega predsedstva. Sklenilo se je, da ostanejo vsi dosedanj demokratiški kandidati. Politični sklep se ni storil nobeden, ker se v demokratiških krogih smatra, da je političen položaj popolnoma trden in je vsaka politična debata nepotrebna.

Konferenca škofov v Zagrebu

č Zagreb, 12. okt. (Tel. Slov.) Danes so se pričele konference ožjega odbora katoliških škofov v Jugoslaviji. Na konferenci so bili navzoči: ljubljanski knezoškof dr. A. B. Jeglič, belgrajski nadškof o. Rafael Rodić, splitski škof dr. Kvirin Bonelačić, senjski škof dr. Marušić, križevski vladika dr. Dionizije Njarađ in sarajevski nadškof dr. Ivan Šarić. Konferenci predseduje metropolit dr. Ante Bauer. Kot tajnik posluje zagrebški škof dr. Slamić. Za javnost se ni izdal noben komunikat o konferencah. Konference bodo po vsej verjetnosti trajale do ponedeljka.

Ob škofovskih konferencah je »Obzorje« napisal članek, v katerem ponavlja vesti ljubljanskega »Jutra«, čeprav so bile zanikane.

Poleg tega piše, da bi morale konference katoliških škofov vzeti v obravnavanje politični položaj in da bi se morala vsekakor obsoditi politika SLS, kakor tudi HPS, ker ni v skladu z interesi hrvatskega naroda. »Obzorje« pravi, da je sedaj čas, da se škofoje izjavijo, ali so za narod ali proti njemu. V vseh katoliških krogih in med škofi se posebno podčrtava, da so liberalni listi otvorili enodušno ogenj proti škofom ter jih silijo na politično vprašanje, čeprav je znano, da episkopat ne nastopa v strankarskih vprašanjih in da so škofijske konference posvečene versko-cerkvenim vprašanjem. V zvezi s škofijskimi konferencami je danes prispel v Zagreb papeški nuncij v Belgradu Hermenegild Pellegrinetti.

„Narodni Val“ zanimajo Angleži

č Zagreb, 12. okt. (Tel. Slov.) »Narodni Val« prinaša članek pod naslovom »Poraz Srbije v Londonu«, v katerem obtožuje našo državo, da je vso svojo zun. politiko naslanjala na Francijo in da je ves čas od obstoja zamenjajala angleško javno mnenje. Ko je država ostala brez denarja, so se odgovorni politiki spomnili Londona. Toda z nameravanim posojilom ne bo nič. Proti naši državi je Rothschild nastopal kot proti popolnemu bankrotniku. Ko so se nameravale z Londonom vzpostaviti boljše zveze, je Puniša Račić ubil hrvatske poslance. Račićevi strelji so obrnili angleško javno mnenje o Srbiji, kakršno je bilo leta 1903.

»Narodni Val« napada dalje dr. Lazo Markovića in njegovo potovanje v London ter pravi, da je Angleško mnenje, da bi človek, kot je dr. Marković, ne bil mogoč v nobeni drugi državi kakor pri nas. Preje bo prišel potes, kakor bo naša država dobila posojilo, ker so radikali in demokrati spravili državo na rob prepada. »Narodni Val« pravi, da je članek napisal njegov dopisnik iz Londona, kar je pa seveda izmišljeno, ker je splošno znano, da nima »Narodni Val« v Londonu nobenega dopisnika.

»Riječ« pa napada vlado radi izjav nekatereh politikov, da bo ta vlada sprejela proračun. »Riječ« pravi, da če se bo to zgodilo, je izven vsakega dvoma, da bo KDK bojkotirala proslavo desetletnice obstoja države in da bo ob 1. decembru izvedla še ostrejšo borbo v škodo državnega in narodnega edinstva.

Pribičevića nočejo v Prago

V KDK krogih so se raznesle vesti, da Pribičević radi tega ni šel z Mačkom v Prago, ker da je poprej sklical shod SDS v Karlovcu, ki se vrši v nedeljo. V resnici pa ni Pribičević šel v Prago radi tega, ker ni bil uradno povabljen od čeških agrarcev. Danes se zdi, da je dr. Sejda, ki je prišel v Zagreb radi ustanovitve zveze češkoslovanskih in jugoslovanskih agrarnih strank, povabil Pribičevića. Na podlagi tega povabila dr. Sajde javlja »Riječ«, da bi moglo priti do morebitnega odhoda Pribičevićevega v Prago.

Grki pozdravljajo sporazum

v Atene, 12. okt. (Tel. Slov.) Grški listi izražajo soglasno svoje veselje radi sporazuma, ki je bil dosežen v Belgradu ter izjavljajo, da so prepričani, da pogajanja, ki so potrebna še za določitev podrobnosti, sporazuma ne morejo ogroziti. »Eleftheron Vima« označuje to pogodbo, da pomeni najvažnejši dogodek v politiki jugovzhodne Evrope v zadnjih letih. Stalna pretnja, ki je težila Balkan, je izginila. Venizelos in kralj Aleksander sta si v enaki meri zaslužila naslov hrabrega branilca miru na Balkanu.

Dnevni red seje finančnega odbora

Jutri se bo sestel na sejo finančni odbor. Na dnevnem redu je: 1. poročilo odbora za prošnje in pritožbe; 2. uredba o načinu proračunavanja kino-vstopnic; 3. odobritev porabe prejšnjih dohodkov gozdarsko-rudarskega ministrstva; 4. odobritev nabav raznega materiala za kaznilnico v Zenici.

Pariški občinski svetniki v Belgradu

r Belgrad, 12. okt. (Tel. Slov.) V Belgradu se mudijo zastopniki pariške občine. Danes jim je belgrajski župan Kumanudi priredil banket, na katerem jih je pozdravil s toplimi besedami in slavil prijateljstvo med Jugoslavijo in Francijo. Pariški podžupan g. Relland mu je odgovoril in nazdravil Nj. V. kralju in tradicionalnemu prijateljstvu med Srbi, Hrvati, Slovenci in Francozi.

Vukičević v avdijenci

Predsednik radikalnega kluba g. Vukičević je bil danes popoldne sprejet v avdienco.

Marinković odpotoval v Belgrad

v Paris, 12. okt. (Tel. Slov.) Zunanji minister dr. Marinković je včeraj odpotoval v Belgrad.

Nezadovoljstvo se oglaš

V hrvatskih volivnih masah se vedno bolj opažajo znaki nezadovoljstva s sedanji političnim stanjem. Hrvatje uvidevajo, da je vsa hrvatska politika zastala in da se kljub vsem dolгим izjavam in proglasom hrvatske stvari ne premakne niti za ped naprej. To nezadovoljstvo so končno opazili tudi voditelji in tako čitamo v glasilu hrvatskih pravašev, v »Hrvatskem Pravcu« zanimiv apel na volivce, da potrpe še nadalje. Tako-le razlaga »Hrv. Pravc« v članku »Inicijativa je na Hrvatski« politični položaj in naloge Hrvatov.

V današnjem boju med Hrvati in Srbijanci je vsa stvar zastala na mrtvi točki. Na tej točki jo hoče Belgrad ohraniti z vsemi sredstvi, kakor dolgo mu bo to mogoče, t. j. dokler mu bomo mi Hrvati to omogočali. Že zdrav razum nam pravi, da belgrajski hegemonisti tega nečajo, ker jim ne konvenira, da bi podvzeli inicijativo za kakršnokoli rešitev, ki bi oslabil ali celo uničila njih hegemonistični položaj. Zato je jasno, da belgrajski hegemonisti ne bodo inicijativni. Zato ne preostane nič drugega, da prevzamemo inicijativo mi Hrvati.

V mrtvilo pa ne more propasti stvar, ker ne dopuščamo nestrpnosti hrvatskega naroda. Hrvatski narod je že po krvavih dogodkih v skupščini pričakoval velike in pomembne odločitve od svojega narodnega zastopstva. Toda narodu se je moralo povedati da »nobena naglica nič ne velja«, kakor pravijo naši bratje Slovenci. Velike odločitve in velike borbe se ne improvizirajo, temveč organizirajo. Narodni poslanci so imeli polne roke dela, da na sestankih pouče široke sloje naroda, da postanejo strpljivi. Toda sedaj bo nestrpnost naroda zopet dobila razmaha in samo še v večji meri. To dobro vedo vsi hrvatski poslanci in vse kmetske stranke.

In nato zatrjuje »Hrvatsko Pravc« na široko, kako da je akcija KDK na široko zasnovana in da morajo biti zato volivci strpni. Da bi ta apel tem bolj držal, dodaja tudi »Hrvatsko Pravc« grožnjo na naslov Belgrada, da bodo Hrvati sami zgrabili inicijativo in to na način, da bo za Belgrad prekasno.

Naj pazi »Hrvatsko Pravc«, da ne bo hrvatska inicijativa tudi zanj prišla prepozno, ker potrpežljivost naroda ima tudi svoje meje in praznih besed je danes sito že vse.

Kaj je Zogu obljubljial...

V Pariz, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Partinax pripoveduje danes, da je Ahmed beg Zogu en dan pred svojim kronanjem obljubil angleškemu poslaniku, da se ne bo dal napraviti za kralja. Anglija se je namreč bala, da vsebuje ta kraljevski naslov iredentistične ambicije, naperjene proti Jugoslaviji in Grčiji. Potem, ko si je Ahmed beg Zogu še bolj zagotovil podporo Italije, je to svojo obljubo en dan pozneje ignoriral. Iz tega slučaja, kakor tudi iz znanega neuspeha angleško-francoske demarše v Sofiji, pri čemer je imela Italija tudi vmes svoje prste, sklepa Partinax, da si Italija v svoji balkanski politiki nič več ne nalaga niti najmanj prisiljenosti in da se ne straši niti odkritega brskiranja Francije in Anglije. Tako postopanje daje povod za največje bojazni glede nadaljevanja razprav o pomorski razorožitvi.

Turško-bolgarska pogajanja

V Sofija, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Listi poročajo, da je bolgarska vlada pripravila besedilo turško-bolgarske razsodiščne in poravnalne pogodbe. Besedilo se je odposlalo bolgarskemu poslaniku v Angori z naročilom, da uvede razgovore s turško vlado. Listi izražajo ob tej priliki upanje, da bodo pogajanja kmalu srečno dospela do konca.

Kakor poročajo vladni list »Demokratičeski Sgovor«, je bolgarsko zunanje ministristvo predlagalo tudi grški vladi, da se sklene pogodba o razsodišču in nenapadanju. Računa se s tem, da bo pogodba podpisana v kratkem času. Med obema državama obstoji že tri leta prijateljska pogodba.

Lloyd George je samozavesten

V London, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Lloyd Georges je imel danes na zborovanju liberalne stranke v Yarmouthu svoj dolgo pričakovani govor. V svojih izjavanjih je najprej navajal, da bodo prihodnje volitve prinesle pretežno večino proti nadaljnjemu obstoju konservativne vlade. Liberalna stranka bo zelo narasla in socialisti nikakor ne bodo dobili večine. Obe stranki: konservativna in delavska, bosta torej samo tedaj delazmožni, če bosta sodelovali z odločevalno liberalno stranko. Liberalna stranka gre v volivni boj kot popolnoma neodvisna stranka in se ne bo niti s socialisti niti s konservativci dogovarjala o svojem bodočem postopanju v parlamentu. Liberalci bodo v novem parlamentu poskušali z ono stranko, ki bo k takemu delu pripravljena, izvesti gotove ideje, katere je že jasno izrazil. Sem spada razvoj naravnih pomožnih virov dežele, obsežna stanovanjska reforma, reorganizacija prometa in obsežna politika za zavarovanje razorožitve.

Zeppelinu gre vse po sreči

V Newyork, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Angleški tovorni parnik »Gloucester Castle«, ki se je nahajal 150 morskih milj severovzhodno od Madeire, je opazil »Grofa Zeppelina« ob 11.17 londonskega časa. Ob 12.30 berlinskega časa je bil »Zeppelin« v brezlični zvezi z radio postajo Pico Vigario na otoku San Miguel pri Azorih. Zrakoplov ni označil svojega točnega mesta, temveč je samo poročal, da je na krovu vse zdravo. Ameriške brezlične postaje ob Atlantskem oceanu še niso dobile nobene zveze s »Zeppelinom«, ker je očitno brezlična postaja na »Zeppelinu« prešlaba in so atmosferske razmere na oceanu preveč neugodne, da bi se mogla doseči brezlična zveza na tako velike razdalje. Ker je zrakoplov dosegel višino Azorov, ima v hrbtu veter z močjo 20 km na uro, radi česar bo potovanje hitreje napredovalo. Šele v bližini Bermudskih otokov se pričakuje boljše vreme. »Zeppelin« bo dosegel ameriško obalo med Carlestonom in Norfolkom, Bivanje zrakoplova v Ameriki je določeno na 10 dni. Predvideva se vsaj en polet v notranjost Amerike do Missisippija, pri čemer bo letel nad kolikor mogoče mnogimi velenostmi. Zrakoplov bo ostal v Lakehurstu 4 dni. »Los Angeles« ne bo pozdravil »Zeppelina« v zraku, temveč ga bodo po možnosti takoj manevrirali v hangar.

V Newyork, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Vremenska opazovalnica v Newyorku poroča, da je vreme na črti Azori-Bermuda-Združene države nespremenjeno ugodno.

V Pariz, 12. okt. (Tel. »Slov.«) »Havas« poroča, da so zrakoplov »Grof Zeppelin« zagledali pri otokih Azorih.

Zrušila se je že druga hiša

V Praga, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Včeraj nekoliko pred polnočjo se je v Pragi zopet porušila nova zgradba, ki je bila zgrajena v predmestju Liben in visoka štiri nadstropja, dolga pa 60 metrov. Zahvaliti se je samo okolnostim, da se je nesreča zgodila ponoči in da je hiša stala v manj živahni ulici, da pri nesreči ni bil poškodovan noben delavec in noben pasant na cesti. Šele zadnjo sredo je mestna stavbna policija prepovedala nadaljevanje dela, ker pri novi zgradbi niso bili napravljeni zidarski odri. Kljub temu so včeraj popoldne privlekli na najvišje nadstropje težke strešne tramove, ki so bili za še ne dovolj ojačen beton pretežki. Sodi se tudi, da je bil zvezni material manj vreden, ker se je vsaka opeka odločila zase. Porušena je bila tudi stara opeka. Nova nesreča se smatra za dokaz, da se v Pragi splošno zida lahkomi-selno. Govori se, da je praški župan dr. Baxa odredil, da se dela pri vseh novih zgradbah ustavijo, dokler posebne komisije ne pregledajo stavbe in ugotovijo, da so zidane popolnoma varno.

Pospravljalna dela pri porušenih zgradbah na Poriciu nadaljujejo. Razvaline so povečini odstranili že do višine cestnega nivoja. Pospravljanje kleti pa se je izkazalo kot izredno težko. Dosedaj so potegnili izpod razvalin 34 mrtvih. Nazadnje rešena trupla so deloma strašno razmesarjena in so že zelo razpadla, tako da jih je strašno pogledati. Več oseb, ki so zaposlene pri reševalnih delih, se je radi tega onesvestilo. Pri včerajšnjih reševalnih delih se je posebno odlikoval tudi neki Srb Mirko Savič, ki se je prostovoljno prijavil k delu. Težko je verjeti, da bi bili pod razvalinami še kakšni živi delavci. Število ubitih pasantov, ki se je ugotovilo danes, potem ko je bila cesta pospravljena, je manjše, kakor se je prvotno domnevalo. Ubiti so bili trije pasanti, med njimi osemletna deklica. Aretiranega graditelja ing. Mondla so oddali sodišču. Dan pogreba žrtve še ni določen. Komunisti delajo propagando, da bi se na dan pogreba začela generalna stavka.

Našli so še osem novih mrtličev

V Praga, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Reševalna dela na Poriciu še dolgo niso končana in bodo trajala najbrže do nedelje. Danes so začeli razkopavati podzemlje in kleti. Našli so osem novih mrtličev. Nerazumljivo je, da uradna poročevalska služba ni smatrala za potrebno, da bi navedla točne številke ponesrečenih žrtve. Število mrtvih tudi danes zvečer še diktirajo in tudi število pogrešanih ni natančno ugotovljeno. Vojaško asistenco so danes odpoklicali od kraja nesreče razen 45 mož tehničnih čet. Tudi od mestnega gradbenega urada delajo tam samo še nekateri specialisti. Sosedno hišo so že prvi dan po nesreči izpraznili iz varnostnih vzrokov. Medtem je postala nevarnost, da se poruši tudi sosedna hiša, vedno večja. V zidovju so se pokazale danes tako široke razpoke, da se lahko vidi v stanovanju. Zato so gasilci dobili nalog, da stalno opazujejo hišo in v slučaju potrebe opozore reševalno moštvo s signali.

Delna krivda občine

Praški mestni svet je imel danes sejo, na kateri so govorili le o katastrofi. Sejo je otvoril župan dr. Baxa z žalnim govorom. V debati o vprašanju krivde je namestnik župana Stula priznal delno krivdo občine, ki ne vrši nobene prave stavbene kontrole in se zadovoljuje samo z naknadnim pregledom čist formalnih stvari, n. pr. če se je vpoštevala stavbna črta itd. Opravičujejo se s tem, da manjka tehnično izšolanega osebja in s sklicevanjem na neki zakon iz l. 1886. Ta izgovor pa ni zadosten. Svojem ponesrečenec bo mestna občina dajala trajno podporo. Mestni svet je dalje sklenil, da bo na prihodnji seji predložil podrobne načelne ukrepe, ki naj preprečijo slične nesreče.

Boj za novi verski kurz v Franciji

V Pariz, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Boj za laiško zakonodajo na Francoskem je sedaj povzročil, da je stopila tudi Cerkev na plan. Herriot bo namreč v nedeljo v La Rochelle odkril spomenik Combesu, ki je l. 1901. izvedel ločitev Cerkev od države. Škof v La Rochelle je izdal danes pastirsko pismo, v katerem najostreje graja, da so uradna mesta pripravljena slaviti Combesa. Poleg desničarskega tiska, ki nastopa proti radikalom radi njihovega stališča proti zopetni pripustitvi verskih redov, je začel boj za pripustitev verskih redov tudi »Temps«, ki govori o zaroti proti Poincareju. Obramba levičarjev ni nič manje energična. Danes je republikanska socialistična stranka izdala oklic, v katerem protestira proti členom finančnega zakona, s katerim se uvaja zopetna pravica verskih redov in zahteva, da se strnejo vsi oni Francozi, ki so za laiško zakonodajo.

Ugoden potek nemško-romunskih gospodarskih pogajanj

V Bukarešt, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Romunski poslanik v Berlinu Commene je v listu »Independance Romaine« objavil izjavo o nemško-romunskih gospodarskih pogajanjih v Berlinu. V tej izjavi pravi, da si gresta obe delegaciji toliko na roko in da obe vladi tako lojalno stremita po sporazumu, da se brez pretiranega optimizma lahko upa, da se bo v kratkem parafirala predpogodba.

Berlinski šahovski turnir

V Berlin, 12. okt. (Tel. »Slov.«) V drugem kolu šahovskega turnirja je danes zmagal edino Rubinstein nad Taraschom. Prekinjene pa so bile igre Marshall-Niemcevič, Capablanca-Spielmann in Tartakover-Réti. Jutri bodo igrali tretje kolo, in sicer Réti-Marshall, Tarasch-Tartakover, Spielmann-Rubinstein, Niemcevič-Capablanca.

Slovenci v Italiji

Cerkev naj pomaga fašistom proti Slovencem.

Po vsej sili hočejo fašisti dopovedati svetu, da ima fašizem velike zasluge za katoličanstvo. Orio Vergani, dopisnik lista »Corriere della Sera« pričakuje, da bo cerkev radi teh velikih zaslug pomagala fašizmu ukrotiti Slovence, prepovedala slovenskim duhovnikom fašizmu na ljubo poučevati krščanski nauk in pridigati v slovenskem jeziku ter odstranila iz cerkva na Primorskem še celo slovensko petje in slovensko molitev. Takole zaključuje svoje tri članke, v katerih je z veliko spretnostjo razložil, kakšne gorostasne krivice se godijo Italijanom od strani slovenskih duhovnikov in s kakšno naravnost občudovanja vredno potrpežljivostjo prenašajo fašisti neznosni položaj inferiornosti, ki jim je po njih vsiljen: »Prav gotovo bo našel fašizem pri višjih cerkvenih oblastih pot do sporazuma, ne radi naše koristi, ampak radi potrebe krajev, kjer je italijansčina uradni jezik, ki se širi z vedno širšim razmahom. Fašizem, ki je v Italiji zopet upeljal najiskrenejšo(?) spoštovanje do cerkve, sme od svoje strani zahtevati, naj se cerkev ne ustavlja, čeprav nehoti, njegovemu združujočemu koraku v teh krajih, kjer je njegovo delovanje najdelikatnejše in kjer njegov pohod ne nosi k zmagi le pravo, ampak tudi vero Rima.«

Slovenski duhovniki izgnani iz šole.

V ponedeljek, 1. oktobra se je na Primorskem pričelo šolsko leto 1928-29. K šolski masi so bili pismeno povabljeni vsi gostilničarji, trgovci in drugi obrtniki. Prav ta dan se je bliskovito razširil po deželi glas, da je bil slovenskim duhovnikom prepovedan vstop v šole. Nekaj dni pred pričetkom šolskega leta so se sestali krajevni šolski nadzorniki (didaktični ravnatelji); nato je vsak ravnatelj sklical svoje učitelje in jim naročil, naj povedo duhovnikom, da ne smejo več v šolo do nadaljnjega odredbe. To se je zgodilo po vsem Goriškem. Duhovniki niso prejeli pismenega obvestila; gospodje ravnatelji jih pa so smatrali tega vredne. V nekaterih krajih je šolsko leto pričelo že 15. septembra in šolski voditelji so sami povabili duhovnike, naj pridejo v šolo. Te dni pa je prišla imenovana prepoved za vse duhovnike. Duhovniki so se morali pokoriti. Večina je pričela takoj poučevati veronauk v cerkvi. — Ni mogoče reči z gotovostjo, kakšna bo odredba, na katero morajo čakati duhovniki. Na Južnem Tirolskem je nemški veronauk definitivno odpravljen in še te dni je fašistovski tajnik v Bocnu Giarratana odločno izjavil, da se fašizem v tem pogledu ne more umakniti. Po sestanku fašistovskih tajnikov v Gorici je postalo še bolj verjetno, da bo podoben ukrep sledil tudi za Primorsko. V Istri poučujejo verstvo že nekaj let po večini italijanski učitelji. Na prebivalstvo je to novo nasilstvo napravilo porazen vtis. Starši se po pravici bojijo za svoje otroke. Italijanske šole in zloglasnih vrtec otroci sploh ne jemljejo resno; do učiteljev nimajo absolutno nikakega spoštovanja. Taka šola ne more vzgojiti dobrega otroka. Otroci zgubijo polnoma spoštovanje tudi do lastnih staršev, dokler jim nazadnje ne spuhli še tisto malo morale, ki jim jo je mogla vcepiiti mati. In tem otrokom se je danes odtegnila še Kristusova beseda!

Za Slovence ni dela. Ob vipavski železnici se širijo postaje, gradijo se veliki nasipi in novi mostovi. Delavstvo je po ogromni večini italijansko. Prav tako se godi v Istri. Pri popraviljanju pazinske železnice ni kruha za revnega Istrane. Sirijo se postaje v Cerovlju in Borutu. V začetku je bilo nastavljenih več domačih zidarjev. Zaslužili so dnevno po 22 lir. Danes so vsi zidarji odpušteni. Na njihovo mesto so prišli zidarji iz Italije. V Cerovlju jih dela okoli 60 in dobivajo po 35 lir na dan. Le pomožnih delavcev je nekaj Hrvatov. V Borutu, kjer so v teku še bolj obsežna dela, tudi ni mesta za Hrvate. — Po vsem tem si je lahko misliti, kaj se Slovencem in Hrvatom obeta od napovedanih javnih del, ki naj bi dala zaslužka po suši prizadetim kmetom. Slovan mora v Ameriko, na njegovo zemljo prihaja tuje. Poudariti je treba, da javna podjetja boljše plačajo Italijane, da lahko vztrajajo v teh krajih, medtem ko bi domačini, ki živijo v družini, lahko ceneje delali. To je zopet nov dokaz, kako se kolonizacija Primorske sistematično nadaljuje.

Preiskave v Brdih. V Njivicah so karabinerji napravili hišno preiskavo pri bratrancih Francetu in Karlu Kraščku. Našli so pri njih pravila razpuščenega prosvetnega društva »Svoboda«, več leposlovnih knjig in društveno zastavo. Na podlagi seznama bivših članov omenjenega društva so karabinerji preiskali tudi hiše Antona Simiča, Ivana Leonardica in Josipa Stekarja. Tudi pri teh so našli nekaj leposlovnih knjig. Karabinerji smatrajo vse te knjige čisto leposlovnega značaja za »panslaviistične« in so radi tega vse omenjene fante ovadili sodniški oblasti kot protidržavne agitatorje. Zaplenili so tudi vse knjige.

Aretacije v Gorici. Policija nadaljuje z aretacijami radi umora policijskega konfidenta Kogej. V Števanju je bil aretiran I. Boštjan, v St. Petru sedlar Andrej Leban. Do danes je aretiranih okoli 40 oseb. Zadoštuje, da je kdo poznal komunista Breganta, ki je Kogej ubil, pa pride pod ključ. Aretacije so naravno zbudile med prebivalstvom veliko razburjenje. Ljudi se je polotil strah, ker n' pred škodoželjnimi ovaduhmi nikdo več varen.

Kovine

V London, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Baker: per kasa 64.875—64.9375, tri mesece 65.3125—65.375. Cin: per kasa 219—219.25, tri mesece 216.5—216.75. Svinec: bližnji 22.125, tuji 21.875. Cink: bližnji 24. tuji 24.1875. Živo srebro: 23—23.5. Srebro: 26.75 do 26.8125. Zlato: 84.11.5.

Žito

Budimpešta. Tendence: čvrsta. Pšenica: okt. 26.42—26.40, zaklj. 26.40—26.42, marec 28.86 do 28.888, zaklj. 28.86—28.88, maj 29.64—29.62, zaklj. 29.56—29.58; rži: okt. 25.52—25.46, zaklj. 25.46 do 25.48, marec 27.74—27.66, zaklj. 27.66—27.68; koruza: maj 29.74—29.80, zaklj. 29.80—29.82, julij 30.46—30.44.

Hmelj

Nürnberg, 12. okt. (Tel. »Slov.«) Na trg ni bilo pripeljanega nič novega blaga. Prodanih je bilo 50 bal po sledečih cenah: gorski hmelj 200, vrtelberški 200—220, Hallertau 200. Razpoložnje zelo mirno.

Dunajska vremenska napoved: Izpremenljivo.